

Mimarlık Eğitim Derneği Öğrenci Mimarlık Yarışmalarının Schön'ün Yansıtıcı Pratik Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi

Rabia Akgül

Ar. Gör. DEU Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğu Caddesi No:207/K, Pk:35390
Buca/İzmir/Türkiye
rabia.akgul@deu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-2323-7495

Gül Deniz Dokgöz

Prof.Dr. DEU Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğu Caddesi No:207/K, Pk:35390
Buca/İzmir/Türkiye
deniz.dokgoz@deu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8026-0184

ÖZET

Bu çalışma, Mimarlık Eğitimi Derneği (MimED) öğrenci yarışmalarını Schön'ün "yansıtıcı pratik" kuramı çerçevesinde ele almayı amaçlamaktadır. Donald A. Schön'ün geliştirdiği bu kuram, mimarlık ve tasarım eğitimi özelinde öğrencilerin karmaşık ve belirsiz tasarım problemleri karşısında geliştirdikleri düşünme biçimlerini ve öğrenme süreçlerini anlamak için önemli bir kuramsal araç sunar. Mimarlık eğitimi stüdyo ortamı, tasarlama eyleminin düşünsel süreci, deneyliliği ve kritiklerle tekrar gözden geçirilip yeniden üretimi üzerine kurulu bir yapıdır. MimED yarışmaları bu süreci tamamlamış projelerle katılan ikincil bir ortam olup, sonuç ürünün tekrar sunumunun hazırlandığı ve yarışma jürisi tarafından değerlendirildiği platformlardır. Türkiye'nin farklı coğrafyalarından mimarlık okullarının ve her sınıf kademesinden öğrencilerin katılımı ile MimED yarışmaları, eğitimde Türkiye geneli bir panorama oluşturur. Bu çalışmada yarışmaların; tasarım süreci, geribildirim mekanizmaları, sunum araçları ve pedagojik işlevleri üzerinden Schön'ün yansıtıcı pratik kuramında tanımladığı kavramlarıyla nasıl örtüştüğü ortaya koyulmuştur. Yansıtıcı pratik kuram hem mimarlık okulları stüdyo süreçlerinde, hem de yarışma sürecinde karşılığını bulan bir yapıdadır. Bu yönüyle mimarlık okulları stüdyo çıktılarının ülke geneli bir yarışmaya yansması ve ulusal ölçekte bir jüri ile değerlendirilmesi, ulusal ölçekte bir tasarım stüdyosu oluşumu olarak tanımlanabilir.

Anahtar kelimeler: Yansıtıcı pratik kuram, Mimarlık eğitimi, Yarışma kültürü, MimED

An Evaluation of the Association for Architectural Education Student Competitions within the Framework of Schön's Reflective Practice Theory

ABSTRACT

This study aims to examine the student competitions organized by the Association for Architectural Education (ArchED) within the framework of Donald A. Schön's theory of reflective practice. Developed by Donald A. Schön, this theory provides a significant conceptual tool for understanding the ways of thinking and learning processes that architecture students develop when faced with complex and uncertain design problems. The architectural design studio is built upon the intellectual process of designing, experimentation, and the continuous revision and reproduction of ideas through critiques. MimED competitions, as secondary platforms, involve projects that have already undergone the studio process and are re-presented for evaluation by a competition jury. With participation from architecture schools across various regions of Turkey and students from all academic levels, MimED competitions offer a nationwide panorama of architectural education. This study explores how competitions align with the concepts defined in Schön's reflective practice theory through their design processes, feedback mechanisms, representational tools, and pedagogical functions. Reflective practice is a structure that finds its counterpart both in the architecture school studio processes and in the competition

context. In this respect, the reflection of studio outputs in a national competition and their evaluation by a national jury can be defined as the formation of a national-scale design studio.

Keywords: Reflective practice theory, architectural education, competition culture, MimED

1. GİRİŞ

Mimarlık eğitimi, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda karmaşık problemleri çözme ve yaratıcı çözümler üretme yeteneklerini geliştirmelerini hedefler. Bu bağlamda Donald A. Schön'ün yansıtıcı pratik kuramı, özellikle tasarım stüdyosu gibi öğrenme ortamlarında öğrencilerin nasıl öğrendiğini anlamaya yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, Schön'ün kavramsal yaklaşımlarını tasarım stüdyoları çıktıları ile katılan öğrenci yarışması MimED üzerinden örneklendirmeyi hedeflemektedir.

Mimarlık eğitimcilerini bir araya getirerek Türkiye'deki mimarlık ortamını geliştirmeyi amaçlayan Mimarlık Eğitimi Derneği (MimED) 1997 yılında, çoğunluğunu İTÜ mimarlık fakültesi öğretim üyelerinin oluşturduğu bir grup tarafından kurulmuştur. Giderek faaliyetleri yaygınlaşmakta mimarlık eğitimcileri ve öğrencileri tarafından ilgiyle izlenmektedir. Türkiye ve KKTC'deki mimarlık bölümlerindeki öğrencilerin katıldığı MimED öğrenci projeleri yarışması 2001' den günümüze 23 kez düzenlenmiştir. Mimarlık eğitimi stüdyo çıktıları ile katılım sağlanan yarışmaya birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü yıl kategorilerinden öğrenciler katılmaktadır. Yarışma, Türkiye geneli mimarlık eğitiminin her seviyede ve coğrafyada panoraması niteliğindedir. Aynı zamanda, temsil biçimleri, proje yaklaşımları ve değişen jüri oluşumları ve kriterleriyle farklı düşünme biçimlerini yansıtan alternatif bir öğrenme ve sorgulama alanı sunmaktadır.

2. YÖNTEM

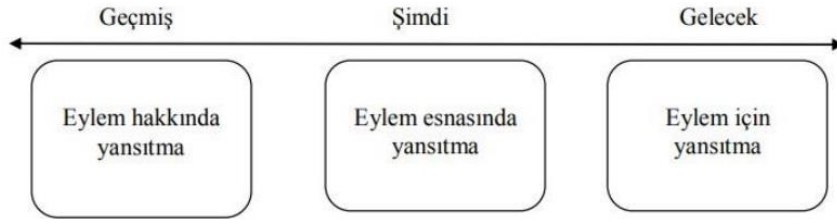
Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı bir durum çalışmasıdır. Araştırmada amaç, MimED Öğrenci Proje Yarışmaları'nda ödül alan projelerin içeriklerini ve bu projelere dair jürilerin değerlendirme metinlerini Donald A. Schön'ün yansıtıcı pratik kuramı bağlamında incelemektir. Bu bağlamda, "öğrenci yarışmaları bir yansıtıcı pratik alanı olarak değerlendirilebilir mi?" sorusu temel alınarak, seçilen projelerde yer alan metinlerin ve sunumların çözümlemesi yapılmıştır.

Yarışmanın şartnamesi, jüri raporları ve her kademedeki ödül gruplarının projelerinin yer aldığı Mimarlık eğitimi derneği öğrenci ödülleri kitapçıkları 2006- 2016 yılları arasında basılı olarak, 2020-2024 yılları arasında ise dijital olarak web sitesinde yayınlanmıştır.

Araştırma evrenini, MimED tarafından 2006-2024 yılları arasında düzenlenen "MimED Öğrenci Proje Yarışması" kapsamında ödül veya mansiyon almış lisans düzeyindeki mimarlık projeleri oluşturmaktadır. Bu evrenden, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak ödüllü projelerden bazıları seçilmiştir. Seçim kriterleri arasında jüri değerlendirme metninin açıklığı, öğrenci projesinde metinsel anlatımın varlığı ve proje sürecine dair refleksiyonun yer alması esas alınmıştır.

3. KURAMSAL ARKA PLAN: SCHÖN'ÜN YANSITICI PRATİK KURAMI

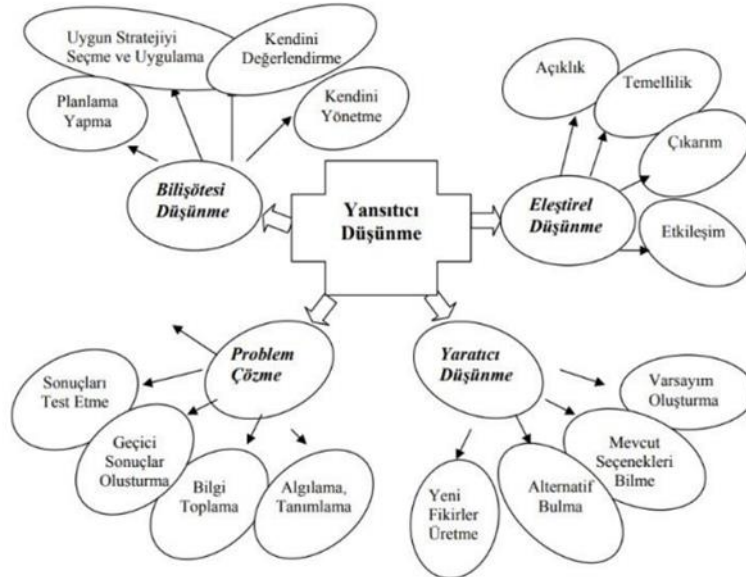
Schön'ün kuramı üç temel kavram üzerine kuruludur: eylem hakkında düşünme (*reflection-on-action*), eylem esnasında düşünme (*reflection-in-action*) ve eylem için düşünme (*reflection-for-action*)dir (Alp ve Taşkın,2008). Bu üç kavram, tasarımcıların bir problemi çözerken süreci nasıl değerlendirdiğini ve deneyimlerinden nasıl öğrendiğini açıklar (Şekil 1), (Tican, 2013). Ayrıca, Schön tasarım eğitimi "belirsiz ve özgün durumlar"la başa çıkma becerisi olarak tanımlar. Mimarlık stüdyoları ve yarışmalar, bu tür durumların pedagojik olarak deneyimlendiği alanlardır.

Şekil :1 Yansıtıcı Düşünmenin Gerçekleşme Zamanı (Tican, 2013).

Schön'ün yansıtıcı düşünme ile ilgili olarak yapılan sınıflaması şöyle özetlenebilir: Birey bir eylem gerçekleştirdikten sonra, geriye dönerek yaptığı eylemin üzerinde dikkatli ve sistemli bir şekilde düşünüyor ve eylemi tüm yönleriyle değerlendiriyorsa eylem hakkında yansıtma (reflection-on-action), bir eylemi gerçekleştirirken beklenmedik bir şekilde aniden yansıtma yapıyorsa ve o anda problemi çözmeye çalışıyor ise eylem esnasında yansıtma (reflection-in-action) yapmaktadır. Eylem hakkında yansıtma ve eylem esnasında yansıtma sürecindeki deneyimleri sonucunda ise, bireyin gelecekteki düşünce ve davranışları şekillenir ve oluşur. Böylece eylem için yansıtma (reflection-for-action) yapar.

Yansıtıcı düşünme becerisinin gelişmesi; eleştirel düşünme, problem çözme, biliş ötesi düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini de geliştirir. Yansıtıcı düşünme kimi zaman bireyin yaratıcı düşünmesini sağlayabilir. Yansıtıcı düşünmenin değerlendirme ve soru sorma becerileri; eleştirel düşünmenin sebebi bulma, örgütleme, tahmin etme ve varsayım geliştirme becerilerini kapsamaktadır. Biliş ötesi ve yansıtıcı düşünme; bireyin öğrenmesi hakkında düşünmesini, kendi düşünmesi hakkında düşünmesini, kendini değerlendirmeyi ve önceki yaşantılarla bağlantı kurmayı içermektedir. Şekilde görüldüğü üzere yansıtıcı düşünme; yaratıcı, eleştirel, biliş ötesi düşünme ile problem çözmeyi kapsar ve diğer düşünme becerilerine göre daha genel bir düşünme becerisi olarak kabul edilmektedir (Şekil 2). Bu bakımdan diğer düşünme becerilerinin geliştirilmesi temelde yansıtıcı düşünmeyi de geliştirmektedir (Ersözlü, 2008). Bir şemsiye terimi gibi yaratıcı düşünmeyi ve eleştirel düşünmeyi içine alan yansıtıcı düşünme (Semerci, 2007), diğer düşüncelerin birikmiş bir bütünü olarak kabul edilebilir (Çam Aktaş, 2016).

Şekil :2 Yansıtıcı Düşünmenin Diğer Düşünme Türleriyle İlişkisi (Ersözlü, 2008)

4. MİMED ÖĞRENCİ YARIŞMALARININ YANSITICI PRATİK BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Schön'ün yansıtıcı pratik kuramı çerçevesinde MimED öğrenci yarışmaları beş başlık altında incelenmektedir.

İlk bölümde, öğrencilerin tasarım süreci içinde nasıl düşündükleri ve karar verdikleri, 'eylem içinde düşünme' kavramı üzerinden ele alınmaktadır.

İkinci bölümde, proje açıklamaları ve sunum paftaları üzerinden öğrencilerin kendi tasarımlarını nasıl ifade ettikleri ve değerlendirdikleri yani 'eylem hakkında düşünme' süreci incelenmektedir.

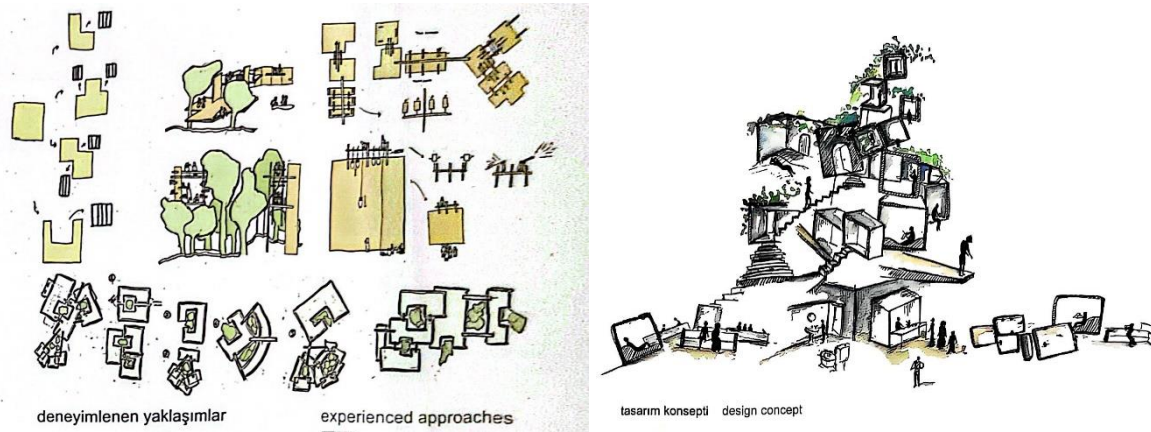
Üçüncü bölüm, jüri raporları üzerinden yarışma sürecinde verilen geri bildirimlerin öğrenci öğrenmesine etkisini ele almaktadır.

Dördüncü bölümde, öğrencilerin belirsiz ve açık uçlu tasarım problemleriyle nasıl başa çıktıkları değerlendirilmektedir.

Beşinci ve son bölümde ise yarışma deneyiminin öğrenci mesleki kimlik gelişimine katkısı tartışılmaktadır.

4.1 Eylem İçinde Düşünme: Süreç Odaklı Tasarım

Mimarlık eğitimi stüdyo çıktıları ile MimED yarışmalarına katılan öğrenciler, tasarım sürecinde sürekli olarak kararlar alır, bu kararları test eder ve gerektiğinde yeniden düzenler. Bu durum, Schön'ün eylem esnasında yansıtmaya "reflection-in-action" kavramı ile doğrudan ilişkilidir. Paftalarda görülen alternatif denemeler, kavramsal şemalar, fotoğraflar ve diyagramlar bu sürecin izlerini taşır (Şekil 3-4).

Şekil :3 Eylem içinde eskizle düşünme süreci yansımaları (MimED, 2013)

Bazı okullarda öğrencilerden, tasarım sürecine dair notlar, tasarım günlükleri, tutmaları istenir. Bu günlükler, öğrencinin kendi kararlarını yazılı olarak sorgulamasını sağlar, yani yansıtıcı pratik yazılı olarak teşvik edilir.

Şekil :4 Eylem içinde fotoğrafla düşünme süreci yansımaları (MimED, 2016)

Öğrenci bir model yaparken ya da çizim oluştururken, aynı anda kararlarını değerlendirip anlık müdahalelerde bulunur. "Ayakları üzerinde düşünme", "yaparak öğrenme" gibi ifadeler sadece bir şey yapma hakkında düşünmeyi değil aynı zamanda bir şeyi yaparken onun hakkında düşünme gerçekleştirilebileceğini işaret eder. Bu sürecin en ilginç örnekleri performansın ortasında gerçekleşir (Schön, 1983) (Şekil 5-6).

Şekil :5 Eylem içinde maket ile düşünme (MimED, 2010)

Eylem esnasında gerçekleştirilen yansıtmayı diğer yansıtmacı biçimlerinden ayıran şey, onun eylem için söz konusu olan acil önemidir. Eylem esnasında yansıtmacı, eylem esnasında bilmemizin bir bölümünün yeniden düşünülmesi o anda deneyime ve elde var olan durumda ve belki de gelecekteki benzer durumlarda ne yapacağımızı etkileyen daha fazla düşünmeye yol açar (Schön, 1987).

Şekil :6 Silikon üç boyutlu harita 1.kategori jüri özel ödülü (MimED, 2011)

4.2 Eylem Hakkında Düşünme: Proje Açıklamaları ve Sunumlar

Yarışmaların sonunda öğrenciler, projelerini açıklayıcı metinlerle destekler. Bu açıklamalar, öğrencinin karar alma sürecini geriye dönük olarak değerlendirmesine olanak tanır. Jüri üyeleri de genellikle projeyi bu metinler ve sunumlar üzerinden değerlendirir.

Eylem hakkında yansıtma (reflection-on-action) beklenmedik eyleme rutin eylem biçimimizin nasıl katkıda bulunduğunu keşfetmek amacı ile yaptığımıza geri dönerek düşünmek biçiminde gerçekleştirilebilir. Bu gerçek ortaya çıktıktan sonra yapılabilir ya da Hannah Arendt'un (1971) ifade ettiği "dur-ve-düşün" mantığına uygun olarak eylemin ortasında durarak yapılabilir (Schön, 1987). Schön'e (1983) göre, uygulayıcılar bir kararın altında yatan açıkça söylenmemiş normlar ve değerler veya davranış modelinde gizli olan teori ve stratejiler üstünde yansıtma yapabilir. Çözmeye çalıştığı bir problemi şekillendirme yolunda ya da daha geniş bir kurumsal durum içinde kendine oluşturduğu rol üzerinde belli bir eylem kalıbı benimsemesine neden olan duruma ilişkin hisleri üzerinde yansıtma yapabilir. Uygulayıcılar uygulamadaki bilgileri üzerinde yansıtma yaparlar. Bazen, bir işlem sonrasının göreceli sakinliği içinde, üstlendikleri bir proje, yaşadıkları bir durum üzerinde düşünürler ve durumu ele alma biçimlerini araştırırlar.

4.3 Geribildirim Süreci: Jüri Raporları ve Öğrenme

Jüri değerlendirmeleri, öğrenciler için önemli bir geribildirim kaynağıdır (Şekil 7). Bu geribildirimler, Schön'ün tanımladığı "ustalık-çıraklık" ilişkisiyle benzerlik gösterir.

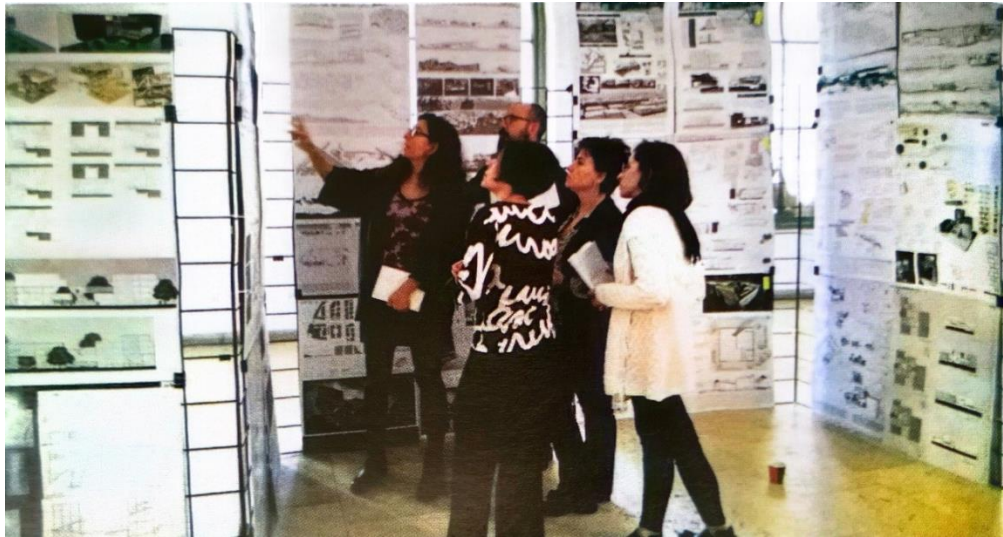

Şekil :7 İrem Yağmur Seyhan 2.yıl kategorisi teşvik ödülü (MiMed 2022)

Jüri raporu: Projede mevcut yapıların ve mimari elemanların programla birlikte mimari formu kuruyor olması takdir edilmiştir. Sosyal kurgu programatik çeşitlilik ve senaryo başarılı bulunmuştur. Sirkülasyon çözümleri başarılı bulunmasına rağmen rampaların daha iyi çözülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu nedenlerle 7-2 oy çokluğuyla teşvik ödülüne layık görülmüştür.

Öğrenciler bu yorumlar sayesinde kendi tasarım süreçlerine yeniden bakma ve öğrenme şansı bulur. Schön'e göre eğitmen, sadece bilgi aktaran değil, "yol gösterici usta" (reflective coach) rolündedir. Öğrencinin düşünsel süreçlerini tetikler, sorular sorar, alternatifleri tartışır. Bu etkileşim hem öğrenci hem eğitmen için çift yönlü bir yansıtma sürecidir.

Tasarım tamamlandıktan sonra öğretim üyeleri ve jüri ile yapılan değerlendirmeler öğrencinin geriye dönüp yaptığı tasarımı sorgulamasına olanak tanır. Öğrenci, "Neyi neden yaptım? Bu kararın etkisi ne oldu?" gibi sorularla öğrenme sürecini derinleştirir.

Şekil :8 Jüri değerlendirme süreci. (MimED,2016)

MimED yarışması mimarlık okulları stüdyolarında jüri değerlendirmesinden geçerek sonlandırılan projeler için, yeniden düzenleme ve farklı kulvarlardan mimarların oluşturduğu ikinci bir jüriden yorum alma şansı oluşturur (Şekil 8).

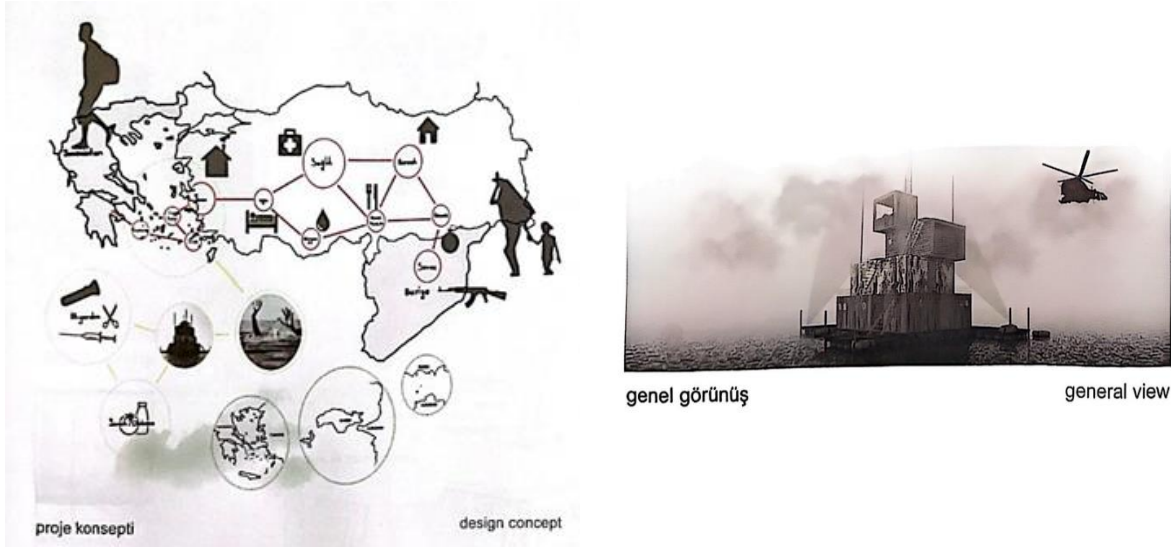
4.4 Belirsiz Durumlarla Başa Çıkma

Stüdyoda tasarım konuları genellikle gerçek hayattan alınan, sosyal, kültürel ya da çevresel problemlere odaklanır. Bu problemler, Schön'ün tanımladığı gibi belirli kuralları olmayan, özgün ve karmaşık durumlardır. Öğrenciler bu durumlar karşısında yaratıcı çözümler geliştirmeye teşvik edilir.

Güncel problemlere ilişkin çözüm önerileri geliştiren öğrenciler böylelikle zamanın nabzını tutmakta, bir mimar olarak gündeme dair söz söyleme duyarlılığına ve olgunluğuna erişmektedirler.

MimED yarışması proje arşivleri, güncel konuları ele alan projeleri barındırması yönüyle tarihsel süreçte gündemin değişimini okumaya imkan vermektedir.

Güncel problemlerden 'mülteci sorunu' na yer veren proje raporu; Göçebe, Ege Denizi / Sevgi Su Sarıhan, TOBB (Şekil 9).

Şekil :9 Göçebe, Ege Denizi / Sevgi Su Sarıhan, TOBB.(MimED,2016)

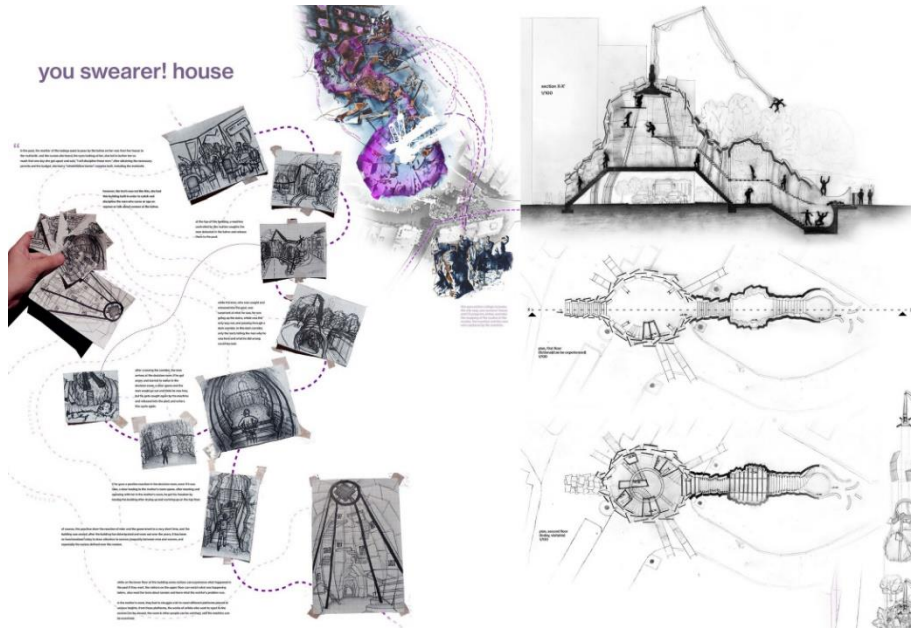
'Sınırlarının belli başlı kanunlarla korunduğu dünya ülkeleri globalleşen ve sınırların görünmezliğinin konuşulduğu günümüzde mülteci krizi karşısında sıkı bir sınır politikası uygulamaya başlamışlardır. Uzun süredir Türkiye'de bulunan mültecilerin birçoğu misafir statüsüyle kalmalarına izin verildiği bu geçiş bölgesinden Avrupa'ya geçmeye başlamışlardır. Avrupa'ya göç eden nüfusun hayallerinin başlangıç noktası olan Ege Denizinde göç eden nüfusun büyük bir kısmı hayatını kaybetmektedir. Projenin ana fikrini sınırları aşarak yerleşik olanı reddetme ve göç yolları üzerindeki ölümler nedeniyle geçici kurtarma birimleri oluşturma ve bu gerçek soruna bir çözüm bulma düşüncesi oluşturmaktadır.

Yolda olma durumu' başlığı altında üretilen mekanların ihtiyacı karşılayan, duruma göre adapte olabilen esnek bir kurtarma birimi olduğunun bilinciyle üretilen çözümün insancıl boyutlarda olması gerekmiştir. Bu yüzen yapı tasarlanırken geçicilik teması düşünülerek malzemeler varil, sac ve ahşap olarak seçildi. Ege Denizinde Samos adasıyla başlayan adaların birer durak olarak belirlendiği bir rota oluşturularak bu adalar üzerinde kurtarma birimleri öngörüldü. Yapının yelkenler ile su üzerinde bir miktar yüzebilmesi ve tepesinde yanan ışıkla gece için bir deniz feneri işlevi görmesi düşünüldü. İlk katta genel ihtiyaçları

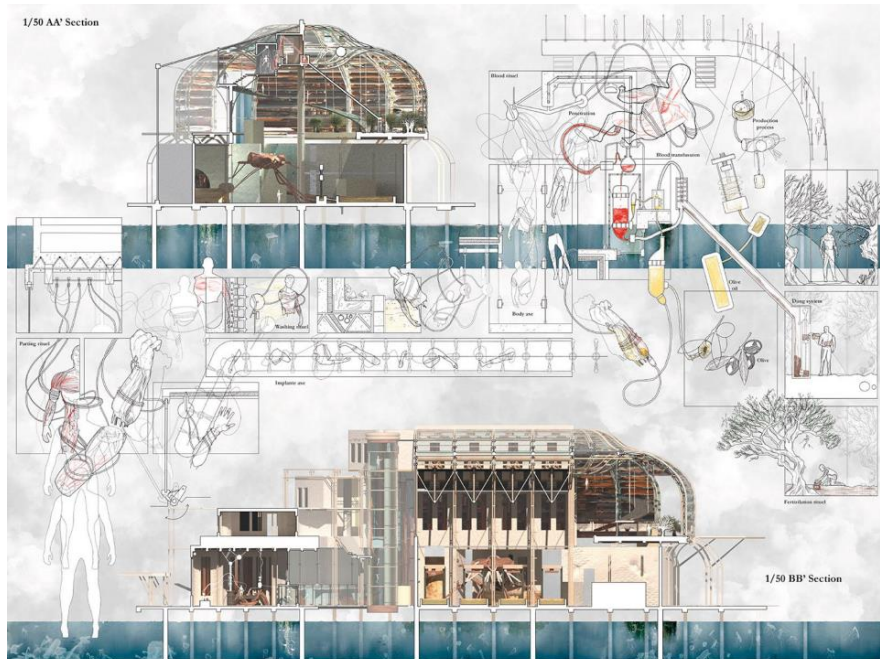
karşılacak yemekhane ve acil yardım birimleri birinci kademe ihtiyaç alanı olarak tanımlandı. İkinci katta barınma ve üçüncü katta ise daha uzun süre beklemek zorunda olanlar için hobi odası düşünüldü.'

4.5 Öğrenci Kimliğinin Gelişimi

Yarışmalara katılan öğrenciler, kendi tasarım dillerini geliştirme ve mesleki kimliklerini inşa etme fırsatı bulurlar. Bu bireysel gelişim, Schön'ün öğrenmeyi kişisel dönüşümle ilişkilendiren yaklaşımıyla örtüşür. Katılımcılar, yarışmaya katılan akranlarının ve farklı kademelerdeki katılımcıların tasarımlarını ve farklılaşan sunum tekniklerini inceleme şansı bulur (Şekil 10-11). Ülke genelinde bir panorama oluşturan MiMed yarışması öğrencilerin kendi üretimlerinin ülke çapında mimarlık eğitimindeki yerini de değerlendirmesine imkân verir.

Şekil :10 Rifat Meriç Yüksel 1.yıl kategorisi teşvik ödülü (MiMed 2022)

Şekil :11 Mehmet Sait Aktay 3. Yıl kategorisi jüri özel ödülü (MiMed 2022)

5. SONUÇ

Bu çalışma, MimED Öğrenci Mimarlık Yarışmaları'nın, Donald A. Schön'ün yansıtıcı pratik kuramı çerçevesinde değerlendirilmesini amaçlamış; yarışmalara katılan projeler, jüri raporları ve stüdyo süreçleriyle kurulan ilişki üzerinden bir analiz gerçekleştirilmiştir. Schön'ün tasarım sürecini "eylem hakkında düşünme" "eylem içinde düşünme" ve "eylem üzerine düşünme" biçiminde üç düzlemde ele alması, yarışma kültüründe öğrencilerin yalnızca bir ürün değil, aynı zamanda bir düşünme biçimi geliştirdiklerini göstermiştir. Yarışma sürecine katılan öğrencilerin, proje üretimi boyunca yaşadıkları sorgulama, eleştiri ve yeniden biçimlendirme süreçleri, yansıtıcı pratiğin temel öğeleriyle örtüşmektedir. Özellikle jüri raporlarında dile getirilen kavramsal tutarlılık, temsil tekniklerinin düşünsel süreçleri yansıtmaya gücü ve mekânsal çözümlemelerdeki özgünlük, öğrencilerin tasarım süreciyle kurduğu diyalogun yansıtıcı bir öğrenme alanına dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

Bulgular, MimED yarışmalarının sadece alternatif bir değerlendirme ortamı değil, aynı zamanda stüdyo dışında gelişen güçlü bir yansıtıcı öğrenme alanı sunduğunu göstermektedir. Öğrenciler, bu platform aracılığıyla tasarım sürecini yeniden yorumlama, kararlarını sorgulama ve geri bildirimleri içselleştirerek yeni çözümler üretme becerisi kazanmaktadır.

Bu bağlamda, yarışma kültürünün mimarlık eğitimindeki rolü, yalnızca başarıyı ödüllendirme değil, aynı zamanda düşünceyi inşa eden bir pedagojik araç olarak değerlendirilmelidir. Schön'ün kuramı, tasarım stüdyosu dışındaki üretim alanlarını da kapsayacak şekilde mimarlık pedagojisine entegre edilebilir. MimED gibi yarışmaların değerlendirme süreçlerinde yansıtıcı pratiği teşvik edecek yöntemlerin açıkça tanımlanması hem öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirecek hem de stüdyo eğitiminin eleştirel niteliğini güçlendirecektir.

6. KAYNAKÇA

- Alp, S. ve Taşkın, Ş. Ç. (2008). Eğitimde yansıtıcı düşüncenin önemi ve yansıtıcı düşünceyi geliştirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 311-320.
- Cuff, D. (1991). *Architecture: The Story of Practice*. MIT Press.
- Çam Aktaş, B. (2016). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin eleştirel okuma özyeterlik algısı ve yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1186-1202.
- Ersözlü, Z. N. (2008). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. Doktora Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mimarlık Eğitimi Derneği Öğrenci Ödülleri 2010, A. Meltem Baslo, Bihter Yılmaz, A. Zeynep Aydemir ve Meltem Aksoy, (ed.), Ankara: Mimarlar Odası ve MimED Ortak Yayını, 2011.
- Mimarlık Eğitimi Derneği Öğrenci Ödülleri 2011, A. Meltem Baslo, Bihter Almaç, S. Zeynep Bacınoğlu ve Meltem Aksoy, (ed.), MimED Yayını, 2013
- Mimarlık Eğitimi Derneği Öğrenci Ödülleri 2013, A. Zeynep Aydemir, Şebnem Şoher, Meltem Aksoy ve A. Meltem Baslo, (ed.), MimED Yayını, 2014
- Mimarlık Eğitimi Derneği Öğrenci Ödülleri 2012, A. Meltem Baslo, Bihter Almaç, S. Zeynep Bacınoğlu ve Meltem Aksoy, (ed.), MimED Yayını, 2016
- Mimarlık Eğitimi Derneği Öğrenci Ödülleri 2016, Meltem Baslo (ed.), Ankara: Mimarlar Odası ve MimED Ortak Yayını, 2018
- Oxman, R. (2008). Digital architecture as a challenge for design pedagogy: Theory, knowledge, models and medium. *Design Studies*, 29(2), 99-120.
- Salama, A. M. (2015). *Spatial design education: New directions for pedagogical practice in architecture*. Ashgate Publishing.
- Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books.

- Schön, D. A. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions*. Jossey-Bass.
- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme eğilimi (YANDE) ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1351-1377.
- Till, J. (2009). *Architecture Depends*. MIT Press.
- Tican, C. (2013). Yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinliklerinin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine, eleştirel düşünme becerilerine, demokratik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- https://www.mimed.org.tr/_files/ugd/3ef9e6_302e51d0e5124ca6ab2e4989cb639715.pdf